

BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

GEWONE ZITTING 2006-2007

16 MEI 2007

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**betreffende de inschrijving van de
stedenbouwkundige erfenis van Leopold II,
met name de Serres van Laken, in het
werelderfgoed van de mensheid**

VERSLAG

uitgebracht namens de commissie
voor de Ruimtelijke Ordening,
de Stedenbouw en het Grondbeleid

door de heer Mohamed LAHLALI (F)

Aan de werkzaamheden van de commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : de heren Mohamed Azzouzi, Mohammadi Chahid, Willy Decourty, Mohamed Lahlali, mevr. Nathalie Gilson, mevr. Viviane Teitelbaum, mevr. Céline Fremault, de heren Yaron Pesztat, Erland Pison, mevr. Els Ampe, de heer Jan Béghin.

Plaatsvervanger : de heer Serge de Patoul.

Andere leden : de heer Alain Destexhe, mevr. Marie-Paule Quix.

Zie :

Stuk van het Parlement :
A-354/1 – 2006/2007 : Voorstel van resolutie.

PARLEMENT DE LA REGION
DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2006-2007

16 MAI 2007

PROPOSITION DE RÉOLUTION

**concernant l'inscription au patrimoine
mondial de l'humanité de l'héritage
urbanistique de Léopold II,
en particulier les Serres de Laeken**

RAPPORT

fait au nom de la commission
de l'Aménagement du Territoire,
de l'Urbanisme et de la Politique foncière

par M. Mohamed LAHLALI (F)

Ont participé aux travaux de la commission :

Membres effectifs : MM. Mohamed Azzouzi, Mohammadi Chahid, Willy Decourty, Mohamed Lahlali, Mmes Nathalie Gilson, Viviane Teitelbaum, Céline Fremault, MM. Yaron Pesztat, Erland Pison, Mme Els Ampe, M. Jan Béghin.

Membre suppléant : M. Serge de Patoul.

Autres membres : M. Alain Destexhe, Mme Marie-Paule Quix.

Voir :

Document du Parlement :
A-354/1 – 2006/2007 : Proposition de résolution.

I. Uiteenzetting van de heer Alain Destexhe, mede-indiener van het voorstel van resolutie

De heer Alain Destexhe herinnert eraan dat het voorstel van resolutie mede door mevrouw Céline Fremault en de heren Mohamed Azzouzi en Yaron Pesztat is ingediend.

Het doel van de resolutie is de stedenbouwkundige erfenis van Leopold II, met name de serres van Laken, op de lijst van het werelderfgoed van de Unesco in te schrijven.

De Unesco is belast met de procedure voor de bescherming van het erfgoed van de mensheid. Dat gebeurt op basis van een lijst die de Belgische regering bezorgt. In dit geval, is het een gewestelijke bevoegdheid. In heel het Rijk, zijn er negen locaties die reeds deel uitmaken van het werelderfgoed van de mensheid.

In Brussel, zijn er maar twee, te weten de Grote Markt en enkele huizen van Horta. Het is de bedoeling van het voorstel van resolutie dat de serres van Laken alleen of heel het architectonisch erfgoed van Leopold II in Brussel als erfgoed van de mensheid worden erkend.

Die twee mogelijkheden komen samen aan bod in de resolutie, maar het is mogelijk om ze afzonderlijk te behandelen. De serres zijn ten dele eigendom van de Regie der Gebouwen en ten dele van de Koninklijke Schenking. Dat is vreemd, want in de praktijk zijn sommige serres in twee verdeeld. Dat monument is niet beschermd. Het is echter een zeer opmerkelijk voorbeeld van dat soort serres, dat enig ter wereld is : een glas- en ijzerarchitectuur die nogal typisch is voor het einde van de 19^e eeuw. Het is uniek want er was een ander voorbeeld, te weten het Crystal Palace in het Verenigd Koninkrijk, dat echter door brand vernield is.

Een andere mogelijkheid – die complementair is – bestaat erin het hele architectonische erfgoed van Leopold II te beschermen. Dat bepaalt het beeld van Brussel. Leopold II is de « designer » van de stad Brussel, zowel van de grote lanen (bijv. de Vorstlaan, de Louizalaan) als van de parken (het Dudenpark of het Terkamerenpark). De spreker vermeldt nog andere monumenten, te weten het Koninklijk Paleis, het Museum van het Jubelpark, het Museum van Tervuren (dat overigens niet in het Brussels Gewest ligt). Hij vermeldt ook het Justitiepaleis van Brussel, dat in die tijd ontworpen en gebouwd is.

De Unesco hanteert een categorie die « cultuurlandschap » heet. Die categorie houdt geen verband met op zich opmerkelijke monumenten die een bescherming verdienen, maar met monumenten die deel uitmaken van een geheel dat kenmerkend is voor een tijdvak. Die mogelijkheid wordt in het voorstel van resolutie geopperd.

De spreker zegt tot besluit dat de toelichting van zijn voorstel redelijk lang is, terwijl de resolutie zelf vrij kort

I. Exposé de M. Alain Destexhe, coauteur de la proposition de résolution

M. Alain Destexhe rappelle que la proposition de résolution a été codéposée avec Mme Céline Fremault, MM. Mohamed Azzouzi et Yaron Pesztat.

L'objectif de la résolution est d'inscrire au patrimoine mondial de l'UNESCO l'héritage urbanistique de Léopold II et, en particulier, les serres de Laeken.

L'UNESCO est chargée de la procédure de classement au patrimoine de l'humanité. Elle le fait sur la base d'une liste qui lui est transmise par le gouvernement belge. En l'occurrence, la compétence est régionale. Au niveau de l'ensemble du royaume, on dénombre neuf sites qui font déjà partie du patrimoine mondial de l'humanité.

A Bruxelles, seulement deux sites sont concernés, à savoir : la Grand-Place et quelques maisons Horta. L'idée de la proposition de résolution est d'inscrire au patrimoine de l'humanité, soit les Serres de Laeken seules, soit l'ensemble de l'œuvre architecturale de Léopold II à Bruxelles.

Ces deux possibilités sont reprises de manière conjointe dans la résolution, mais il est possible de les traiter séparément. Les Serres appartiennent en partie à la Régie des Bâtiments et en partie à la Donation royale. Ceci est curieux car, concrètement, certaines serres sont divisées en deux. Ce monument n'est pas classé. Or, il constitue un exemple tout à fait remarquable, voire unique au monde, de ce type de serre : une architecture de verre et de fer assez typique de la fin du 19e siècle. Il est unique car il y avait un autre exemple, à savoir le Crystal Palace au Royaume-Uni qui a été victime d'un incendie.

Une autre possibilité – elle est complémentaire – est de classer l'ensemble de l'œuvre architecturale de Léopold II. Cet héritage est aujourd'hui une réalité bruxelloise. Léopold II a façonné le « design » de la Ville de Bruxelles, que ce soit par les grandes avenues (p.e. le boulevard du Souverain, l'avenue Louise) ou les parcs (p.e. le parc Duden ou le parc de la Cambre). L'orateur cite encore certains autres monuments : le Palais Royal, le Musée du Cinquantenaire, le Musée de Tervuren (qui d'ailleurs n'est pas situé en Région bruxelloise). Il cite encore le Palais de Justice de Bruxelles qui a été conçu et construit à cette époque.

L'UNESCO dispose d'une catégorie qui s'intitule le « paysage culturel ». Cette catégorie ne concerne pas des monuments en soi remarquables et qui justifient nécessairement un classement, mais elle concerne des monuments qui font partie d'un ensemble qui témoigne d'une époque. Cette possibilité-là est évoquée dans la proposition de résolution.

L'orateur termine en indiquant que les développements de sa proposition sont assez longs alors que la résolution

is. Daarin wordt aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gevraagd om de mogelijkheid te onderzoeken om het stedenbouwkundig erfgoed van Leopold II in de lijst van het werelderfgoed van de mensheid op te nemen en in overleg met de eigenaars, te weten de Koninklijke Schenking en de Regie der Gebouwen, een procedure te beginnen om de serres van Laken te beschermen en, vervolgens, een procedure te beginnen om de serres als werelderfgoed van de mensheid te beschermen.

Vooraleer ze in de lijst kunnen worden opgenomen, moet het Gewest ze beschermen. Dat is een eerste stap.

De spreker merkt tot slot op dat het in vergelijking met de twee voorbeelden van bescherming die in de commissie voor de ruimtelijke ordening op 16 mei 2007 zijn gegeven (de Gulledelle en een apotheek) verbazingwekkend is dat de serres van Laken nog niet beschermd zijn.

II. Algemene bespreking

Mevrouw Céline Fremault dankt de heer Alain Destexhe dat hij de meerderheid betrokken heeft bij het voorstel van resolutie en de intrekking van een eerste voorstel van resolutie mogelijk heeft gemaakt. De toelichting is immers zeer volledig. De heer Destexhe heeft gewezen op het architecturaal belang van de serres van Laken. Er wordt aan herinnerd dat slechts twee locaties in Brussel op de lijst van het werelderfgoed prijken.

Op blz. 12 en volgende van het voorstel van resolutie wordt de nadruk gelegd op de opmerkelijke kwaliteit van de serres : ze vormen het grootste tuinencomplex van Europa. Er wordt aan herinnerd dat Crystal Palace niet meer bestaat. Er wordt tevens in gezegd dat de serres van Laken regelmatig worden onderhouden en gerenoveerd, waardoor ze er intact blijven uitzien.

De cdH-fractie spoort met de inhoud van dit voorstel van resolutie en gaat akkoord met de verzoeken die erin geformuleerd worden.

De heer Mohamed Azzouzi is ook voorstander van het voorstel van resolutie. De spreker benadrukt dat er in het Gewest weinig locaties zijn die zijn opgenomen in de lijst van het werelderfgoed van de mensheid. De volksvertegenwoordiger wijst op de architectonische waarde van de art nouveau in Brussel. Hij maakt ook gewag van de Koninginnegalerij en herinnert eraan dat dit een van de eerste dergelijke galerijen in Europa was.

Het voorstel van resolutie draagt bij tot een betere bescherming van die kunstwerken en tot een betere bekendheid van het patrimonium.

De heer Yaron Pesztat dankt op zijn beurt de heer Alain Destexhe voor het voorstel van resolutie.

en elle-même est assez courte. Elle demande simplement à la Région de Bruxelles-Capitale d'examiner la possibilité d'inscrire l'ensemble du patrimoine urbanistique de Léopold II au patrimoine mondial de l'humanité et d'ouvrir en concertation avec les propriétaires, à savoir la Donation royale et la Régie des Bâtiments, une procédure de classement des Serres de Laeken afin d'entamer une procédure d'inscription des Serres au patrimoine mondial de l'humanité.

L'étape préalable à l'inscription au patrimoine, dépend donc du classement par la Région. Il s'agit d'une première étape.

L'intervenant termine en faisant observer qu'au regard des deux exemples de classement qui ont été cités dans la commission de l'Aménagement ce 16 mai 2007 (le Val d'Or et une pharmacie), on peut s'étonner que les Serres de Laeken n'aient pas encore été classées.

II. Discussion générale

Mme Céline Fremault remercie M. Alain Destexhe d'avoir associé la majorité à la proposition de résolution et d'avoir permis le retrait d'une première proposition de résolution. L'ensemble des développements est en effet très complet. Ainsi, M. Destexhe a souligné l'importance architecturale des Serres de Laeken. Il a rappelé que seulement deux œuvres bruxelloises étaient inscrites sur la liste du patrimoine de l'humanité.

Aux pages 12 et suivantes de la proposition de résolution, il est souligné la qualité remarquable des serres : il s'agit du complexe jardinier le plus vaste de l'Europe. La disparition du Crystal Palace a été rappelée. Il a également été dit que les Serres de Laeken sont régulièrement entretenues et rénovées, ce qui leur garde un aspect intact.

Le groupe cdH s'inscrit dans le contenu de cette proposition de résolution et souscrit aux demandes qui y sont formulées.

M. Mohamed Azzouzi se déclare à son tour favorable à la proposition de résolution. L'orateur souligne que la Région de Bruxelles-Capitale compte peu d'œuvres inscrites sur cette liste du patrimoine mondial de l'humanité. Le député souligne la qualité architecturale à Bruxelles de l'Art nouveau. Il évoque aussi la Galerie de la Reine et rappelle qu'elle a été une des premières galeries en Europe de ce type.

La proposition de résolution participe à une meilleure protection de ces œuvres ainsi qu'à une meilleure connaissance du patrimoine.

M. Yaron Pesztat remercie également M. Alain Destexhe d'avoir eu l'idée de déposer le texte de la proposition de résolution.

Sommige commissieleden hebben zich afgevraagd waarom zij het niet zelf ingediend hebben. Het lijkt zo vanzelfsprekend dat niemand eraan gedacht heeft.

De spreker dankt vervolgens de heer Destexhe dat hij ermee ingestemd heeft om de tekst te laten medeondertekenen.

Wat de zaak zelf betreft, sluit hij zich aan bij wat zijn collega's hebben gezegd.

De serres van Laken verdienen zeer zeker te worden ingeschreven op de lijst van het werelderfgoed van de mensheid. De spreker brengt een recent nachtelijk bezoek tijdens de open dagen te berde. Het loont de moeite om dat uitzonderlijk erfgoed vanbinnen te bekijken. De serres van Laken zijn ook een netwerk van honderden meters gangen die door het koninklijk domein kronkelen. Het is bovendien heel interessant dat wordt getracht om de serres te laten erkennen als erfgoed van de mensheid.

De spreker wenst evenwel een kritische noot te plaatsen, niet over het belang van het erfgoed van Leopold II, maar over de stedenbouw van Leopold II in de toenmalige historische context.

De bespreking van dit voorstel van resolutie is de gelegenheid om een ander beleid in herinnering te brengen, dat soms volledig onverenigbaar was met de visie van Koning Leopold II. De stedenbouw moet in de juiste historische context geplaatst worden.

In de tijd van Leopold II botsten twee totaal tegengestelde visies met elkaar. De visie van Leopold II, die zelf werd gesteund door andere personaliteiten, onder meer burgemeester Jules Anspach. Dat was de modernistische visie. Koning Leopold II was voornemens zeer grote stedenbouwkundige projecten uit te voeren om Brussel grondig te renoveren uit overwegend hygiënische overwegingen. In Brussel bestonden destijds veel krotten en onzure doodlopende steegjes. De lagere klassen leefden in erbarmelijke omstandigheden op het vlak van levenskwaliteit en hygiëne. Hygiënische overwegingen liggen aldus ten dele aan de basis van de stedenbouwkundige visie van Leopold II, die de maatschappelijke vooruitgang zoals men die destijds opvatte, wilde delen met zoveel mogelijk mensen en die er met name in bestond de lagere klassen uit hun krotten te halen en te huisvesten in flatgebouwen met gas op alle verdiepingen, zoals de platen daar vandaag nog getuigen. Die visie is geschoeid op een consequent doorgetrokken politieke ideologie. Dat is de visie van Leopold II, van het koningschap, van de adel, maar ook die van de gegoede burgerij, voor wie de grote werken de macht van de koning en van de gegoede burgerij symboliseren. De grote stedenbouwkundige projecten symboliseren de waarden van de dominerende klassen van die tijd, namelijk orde en strengheid.

Die stroming botste in die tijd met een andere, volledig verschillende stroming waarvan wij vandaag gedeeltelijk

Certains commissaires se sont demandé pourquoi ils ne l'avaient pas fait eux-mêmes. La chose semble aller tellement de soi. Personne n'y avait pensé.

Ensuite, l'orateur remercie M. Destexhe d'avoir accepté la cosignature du texte.

Sur le fond, l'orateur s'associe à ce que ses collègues ont déjà dit.

Les Serres de Laeken méritent très certainement d'être inscrites au patrimoine mondial de l'humanité. L'orateur évoque une récente visite nocturne faite lors des journées portes ouvertes. Ce patrimoine exceptionnel mérite d'être vu de l'intérieur. Les Serres de Laeken c'est aussi un réseau de centaines de mètres de galeries qui serpentent dans le domaine royal. Tenter l'inscription des serres au patrimoine de l'humanité est par ailleurs tout à fait intéressant.

Toutefois, l'orateur souhaite apporter un bémol. Non sur l'importance du patrimoine de Léopold II mais à propos du rapport entre l'urbanisme de Léopold II et son époque.

La discussion de cette proposition de résolution est l'occasion de rappeler une autre politique, parfois violemment opposée aux visions du Roi Léopold II. Il convient de rappeler l'histoire du rapport à l'urbanisme.

A l'époque de Léopold II, deux visions totalement opposées s'affrontaient. Celle de Léopold II, lui-même soutenu par d'autres personnalités, notamment par le bourgmestre Jules Anspach. C'était la vision moderniste. Le Roi Léopold II entendait mener de très grandes opérations urbanistiques pour rénover en profondeur le bâti bruxellois pour des raisons essentiellement hygiénistes. A l'époque, Bruxelles était constituée de beaucoup de taudis et d'impasses insalubres. En termes de qualité de vie et d'hygiène, les classes populaires vivaient dans des conditions dramatiques. Des motifs hygiénistes animent pour partie l'urbanisme de Léopold II qui souhaitait faire partager au plus grand nombre la conception qu'on avait à l'époque du progrès social et qui consistait notamment à faire sortir les classes populaires de leur taudis et de les loger dans des immeubles avec du gaz à tous les étages, comme les plaques en témoignent encore aujourd'hui. Une idéologie politique pleinement assumée sous-tend cette démarche. Elle est celle de Léopold II, de la royauté, de la noblesse, mais aussi celle de la grande bourgeoisie pour qui les grands travaux visent à mettre en scène le pouvoir royal et celui de la grande bourgeoisie. Les grandes percées urbanistiques manifestent les valeurs des classes dominantes de l'époque qui sont celles de l'ordre et de la rigueur.

A ce courant-là, s'oppose au même moment un courant radicalement opposé, dont nous sommes aujourd'hui partiellement les héritiers et dont il convient de rappeler l'im-

de erfgenamen zijn en waarvan men het belang niet mag vergeten : de culturalistische stroming die belichaamd wordt door de burgemeester van de Stad Brussel, namelijk Charles Buls, een van de grote en eerste verdedigers van het erfgoed.

Charles Buls ijverde voor de bescherming van het architecturaal erfgoed. Hij ijverde voor de bescherming van het historisch tracé van de straten dat van de middeleeuwen dateert, met de kronkelende en smalle straten. Hij ijverde voor de bescherming van de stad zelf en niet voor de bescherming van enkele gebouwen die een architecturale waarde hebben. Charles Buls behoorde tot de kleine burgerij en verdedigde haar belangen. Het was natuurlijk de kleine burgerij die in Brussel woonde en in eerste instantie bedreigd werd door de grootse projecten van Leopold II. De protectionistische en politieke reactie van Charles Buls is die van iemand die de stad waarin hij en de door hem vertegenwoordigde maatschappelijke klassen wonen, wil beschermen.

Er kan een vergelijking worden gemaakt tussen deze periode van de 19e eeuw en de recente naoorlogse periode waarin het modernisme in de architectuur en de stedenbouw met de grote plannen voor autosnelwegen in de stad, de afbraak van de oude wijken en de aanleg van de wijk aan het Noordstation botste met bewegingen van wijkcomités zoals Arrow, Inter-Environnement Bruxelles en nog andere. Die bewegingen kunnen als « neoculturalistisch » beschouwd worden. De sociaalpolitieke drijfveren zijn dezelfde als die van Charles Buls, namelijk opkomen voor de inwoners van Brussel die hun levenswijze willen behouden. Dat staat haaks op het modernisme, waarvan de aanhangers mensen zijn die niet in Brussel wonen. De Staat breekt de oude stad, de traditionele gebouwen af. De ministers van Openbare Werken of Uitrustingen, meestal Walen en Vlamingen, willen de macht van de federale Staat in Brussel symboliseren zonder zich iets van Brussel en zijn inwoners aan te trekken.

Tot besluit is het niet de bedoeling van de spreker om het historische belang van de grote werken van Leopold II te minimaliseren, maar hij wenst er wel op te wijzen dat niet iedereen het eens was met die werken. Destijds werden dezelfde debatten gevoerd als die welke vandaag in Brussel sinds de jaren zestig worden gevoerd. Vandaar het belang van een historisch overzicht.

De spreker wil niet het verwijt toegeslingerd krijgen dat hij de conflicten waartoe het stedenbouwkundig beleid van Leopold II heeft geleid, verzwegen heeft. Leopold II is trouwens terecht de geschiedenis ingegaan als een belangrijke actor in een belangrijke periode voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van het Gewest.

De voorzitter dankt de heer Pesztat voor dat historisch overzicht.

portance. C'est le mouvement culturaliste. Il est animé par le bourgmestre de la Ville de Bruxelles, à savoir Charles Buls, un des grands et premiers défenseurs du patrimoine.

Charles Buls lutta pour la protection du patrimoine architectural. Il lutte pour la protection du tracé historique des rues, hérité du Moyen Âge, avec des rues sinueuses et étroites. Il va œuvrer pour la protection de la ville elle-même comme patrimoine et non pour la protection seulement de quelques immeubles qui présentent un intérêt architectural. Charles Buls appartient à et défend les intérêts de la petite bourgeoisie. C'est évidemment cette dernière qui habite Bruxelles et qui est menacée en première ligne par les grands travaux de Léopold II. La réaction protectionniste et politique de Charles Buls est celle d'un homme qui entend protéger la ville dans laquelle lui et les classes sociales qu'il représente habitent.

Un parallèle peut être fait entre cette période du 19e siècle et la période récente d'après-guerre où l'on voit s'opposer à Bruxelles le modernisme en architecture et en urbanisme avec les grands projets d'autoroutes urbaines, l'éradication des vieux quartiers et la création du quartier Nord à laquelle résistent des mouvements de comités de quartiers tels Arrow, Inter-Environnement Bruxelles, et d'autres encore. Ce mouvement peut être qualifié de « néoculturaliste » et les motivations sociopolitiques en sont les mêmes que celles de Charles Buls, à savoir : la défense d'une population qui habite Bruxelles et qui lutte pour la protection de son propre cadre de vie. Ceci contre le modernisme qui est le fait de gens qui n'habitent pas Bruxelles. C'est l'Etat qui va démolir la ville ancienne, le bâti traditionnel. Ce sont les ministres des travaux publics ou des équipements qui pour la plupart sont des Wallons et des Flamands qui mettent en scène le pouvoir de l'état fédéral à Bruxelles sans aucun souci pour Bruxelles et ses habitants.

L'orateur conclut qu'il est important, sans vouloir minimiser l'importance historique des grands travaux de Léopold II, de rappeler que ces travaux ne se sont pas faits dans un consensus général. Les débats de l'époque sont les mêmes que ceux que nous connaissons aujourd'hui à Bruxelles depuis les années soixante. D'où l'importance d'un rappel historique.

L'intervenant ne veut pas être accusé d'avoir occulté les aspects conflictuels de la politique urbanistique que Léopold II a menée, qui au demeurant mérite largement de rentrer dans l'histoire et d'être protégée comme témoin d'une période importante du développement urbanistique de la Région.

Le Président remercie M. Pesztat pour cet aperçu historique.

Mevrouw Els Ampe stelt dat Open Vld de resolutie volkomen steunt. Het lijkt een goed idee om een aantal getuigen uit het verleden te beschermen en in te schrijven in het werelderfgoed.

Spreekster vindt het overigens weinig belangrijk te weten of die werken op een politiek correcte manier tot stand kwamen. De geschiedenis leert immers dat veel waardevolle bouwwerken met bloed besmeurd zijn. Moeten bijvoorbeeld alle restanten uit de middeleeuwen die niet politiek correct tot stand kwamen, verdwijnen? De bescherming van het erfgoed van Leopold II houdt geenszins een goedkeuring van zijn politieke acties in. Open Vld zal daarom de resolutie ondersteunen.

De heer Erland Pison sluit zich ten dele aan bij mevrouw Els Ampe. Het is niet omdat de heer Pison republikein is dat hij niet bekommerd is om het behoud van het architecturaal erfgoed dat tot stand kwam onder het koningschap van Leopold II. De resolutie is trouwens niet de wettelijke maatregel zelf die moet zorgen voor de vrijwaring. Het is slechts een aanzet die op zich grote symbolische waarde heeft.

Spreekster heeft de indruk bij het diagonaal doorlezen van de toelichting dat deze baadt in een sfeertje van idolatrie, wat dan op zich een gemiste kans is. Die monumentale gebouwen zijn onlosmakelijk verbonden met de uitbating van Congo. Het had geen kwaad gekund om ook dit aspect in de resolutie te vermelden. Het Vlaams Belang kan zich scharen achter deze bescherming.

Mevrouw Els Ampe stelt dat men de privileges die de Koning vroeger toekeende aan de gegoede burgerij niet meer kan goedmaken. De vele bouwwerken getuigen hiervan. Wel is het mogelijk om een aantal bestaande privileges te veranderen. De amendementen nrs. 1 en 2 hebben dit doel voor ogen. Het zou jammer zijn om het koninklijk domein en de Serres in te schrijven in het werelderfgoed als de bevolking er geen toegang toe heeft. Precies daarom is het positief dat de Serres gedurende één maand per jaar worden opengesteld.

Hetzelfde moet mogelijk zijn voor het volledige koninklijk domein: de vijvers, de mooie wandelpaden, kortom heel het domein waar vroeger zelfs twee dorpen (Nederleest en Hoogeleest) waren. Leopold II was destijds van oordeel dat de huisjes overbodig waren. Hij liet ze ontegenen en omringde het domein met een grote muur.

Spreekster vraagt via de amendementen om een gedeelte van het koninklijk domein opnieuw toegankelijk te maken voor het publiek. De historische situatie van begin 1900 kan men herstellen. Toen was het koninklijk domein maar half zo groot.

Er dient uiteraard rekening te worden gehouden met het privégebruik van de koninklijke familie. Men moet erop

Mme Els Ampe déclare que l'Open Vld soutient pleinement la résolution. Protéger une série de témoignages du passé et les inscrire au patrimoine mondial semble une bonne idée.

L'oratrice estime qu'il n'est par ailleurs guère important de savoir si les travaux ont été réalisés d'une manière politiquement correcte. L'histoire nous apprend en effet que de nombreux ouvrages architecturaux de qualité sont maculés de sang. Faut-il, par exemple, faire disparaître tous les vestiges du Moyen-Âge qui n'auraient pas été édifiés de manière politiquement correcte? Le classement du patrimoine de Léopold II ne constitue en rien une approbation de ses actions politiques. C'est pourquoi l'Open Vld apportera son soutien à la résolution.

M. Erland Pison se rallie en partie aux propos de Mme Els Ampe. Ce n'est pas parce qu'il est républicain que M. Pison n'est pas soucieux de la conservation du patrimoine architectural hérité du règne de Léopold II. La résolution n'est d'ailleurs pas la mesure légale destinée à assurer cette préservation. Il s'agit seulement d'un incitant porteur d'une grande valeur symbolique.

L'orateur garde, d'une lecture en diagonale des développements, l'impression que ceux-ci baignent dans une sphère idolâtre, ce qui est alors en soi une occasion manquée. Ces constructions monumentales sont inextricablement liées à l'exploitation du Congo. Il n'y aurait pas eu de mal à mentionner aussi cet aspect dans la résolution. Le Vlaams Belang peut se rallier à cette protection.

Mme Els Ampe déclare qu'on ne peut plus combattre les privilèges que le Roi octroyait autrefois à la haute bourgeoisie. Les nombreuses constructions en sont le témoin. Il est en revanche possible de modifier une série de privilèges existants. C'est là l'objectif des amendements nos 1 et 2. Il serait dommage d'inscrire le domaine royal et les Serres au patrimoine mondial si la population n'y a pas accès. C'est précisément pour cette raison qu'il est bien d'ouvrir les Serres au public un mois par an.

La même chose devrait être possible pour l'ensemble du domaine royal: les étangs, les beaux chemins de promenade, en bref l'ensemble du domaine qui englobait même deux villages autrefois (Nederleest et Hoogeleest). À l'époque, Léopold II avait jugé que les maisonnettes étaient de trop. Il a fait procéder à leur expropriation et a ceint le domaine d'un grand mur.

L'oratrice demande, via les amendements, qu'une partie du domaine soit de nouveau accessible au public. On peut restaurer la situation historique du début 1900. À l'époque, le domaine était moitié moins grand.

Il faut naturellement tenir compte de la jouissance privée de la famille royale. Il faut veiller à ce que personne

toezien dat de mensen niet kunnen binnenkijken in het paleis. Maar met een gebied van 2 km² is dat niet echt een gevaar.

Vervolgens leest mevrouw Ampe beide amendementen voor en besluit dat ze allebei van belang zijn in het kader van de voorgestelde resolutie.

Mevrouw Céline Fremault stelt vast dat het doel van de amendementen niet strookt met het doel van het voorstel van resolutie.

De resolutie vraagt dat de stedenbouwkundige erfenis van Leopold II en de serres van Laken ingeschreven worden op de lijst van het werelderfgoed van de Unesco.

In de amendementen is er echter sprake van de toegankelijkheid van het koninklijk domein. Die doelen zijn totaal verschillend.

Het idee om een deel van de muur langs het terrein te slopen creëert een veiligheidsprobleem. Zou de staatsveiligheid daarover een gunstig advies geven ?

Het gaat over het eigendom van het staatshoofd.

In het kader van festiviteiten en recepties opent de koninklijke familie geregeld de deuren van het koninklijk domein. Men kan hen alleszins geen vermeende bedoelingen aanwrijven.

De heer Yaron Pesztat is het ten gronde helemaal eens met mevrouw Fremault. Men kan over de opportuniteit van de amendementen discussiëren maar thans houden die geen verband met het doel van de resolutie. De resolutie gaat niet over de mogelijke openstelling van het koninklijk domein. De Ecolo-fractie zal instemmen met de verwerping van de twee amendementen.

De spreker maakt zich nog altijd zorgen over de handwijze van mevrouw Ampe. De meerderheid heeft ondertussen kunnen wennen aan haar attitude en aan bepaalde van haar amendementen die niet sporen met wat de meerderheid wenst goed te keuren. Dat probleem behoort tot de interne keuken van de meerderheid.

Er bestaat een consensus tussen de meerderheid en de oppositie om een tekst te ondertekenen en toch slaagt mevrouw Ampe er weer eens in solo te gaan. Maakt mevrouw Ampe nog deel uit van de meerderheid of zit ze in de oppositie ?

De voorzitter wijst de heer Pesztat terecht en zegt dat niet de hele meerderheid de tekst van het voorstel van resolutie ondertekend heeft.

Mevrouw Els Ampe onderstreept op haar beurt dat zij helemaal niet gekant is tegen het voorstel van resolutie.

ne puisse regarder à l'intérieur du palais. Mais avec une zone de 2 km², ce n'est pas vraiment un risque.

Mme Ampe fait ensuite lecture des deux amendements et conclut qu'ils ont tous les deux leur importance dans le cadre de la résolution.

Mme Céline Fremault note que l'objet des amendements ne va pas dans le sens de l'objet de la proposition de résolution.

La résolution demande l'inscription au patrimoine mondial de l'UNESCO de l'héritage urbanistique de Léopold II et des Serres de Laeken.

Or, dans les amendements il est question de l'accessibilité du domaine royal. Ces objets sont complètement différents.

Par ailleurs, l'idée d'abattre une partie du mur qui borde le domaine pose un problème de sécurité. La sécurité de l'Etat émettrait-elle un avis favorable à ce sujet ?

Il s'agit de la propriété du chef de l'Etat.

Enfin, dans le cadre de festivités et de réceptions, la famille royale ouvre régulièrement les portes du domaine royal. Il n'est pas possible de leur faire un procès d'intention.

M. Yaron Pesztat donne sur le fond entièrement raison à Mme Fremault. Il est certes possible de discuter de l'opportunité des amendements, mais pour l'heure, ils sont sans rapport avec l'objet de la résolution. La résolution ne porte pas sur l'ouverture possible du parc royal. Le groupe Ecolo votera le rejet des deux amendements.

L'orateur s'inquiète encore de la démarche de Mme Ampe. Cette dernière a habitué la majorité à des attitudes et au dépôt de certains amendements qui vont à l'encontre de ce que souhaite voter la majorité. Ce problème est interne à la majorité.

Il existe un consensus entre majorité et opposition pour signer un texte et Mme Ampe trouve encore le moyen de se marginaliser. Est-ce que Mme Ampe se situe encore dans la majorité ou fait-elle partie de l'opposition ?

Le Président corrige M. Pesztat en indiquant que toute la majorité n'a pas signé le texte de la proposition de résolution.

Mme Els Ampe souligne à son tour qu'elle n'est aucunement opposée à la proposition de résolution.

De heer Mohamed Azzouzi heeft wel degelijk begrepen dat mevrouw Els Ampe voorstander is van het voorstel van resolutie. Bepaalde Vlaamse commissieleden hebben gevraagd om de tekst mee te mogen ondertekenen. De heer Azzouzi gooit de bal in het kamp van de Nederlandstaligen : als zij het wensen, kunnen ze de tekst nog mee ondertekenen. Zou de heer Destexhe daar bezwaar tegen hebben ?

Voor de rest, is de heer Azzouzi het eens met wat zijn voorgangers gezegd hebben. Het voorstel van resolutie heeft geen betrekking op de toegankelijkheid van het koninklijk domein. Het is de bedoeling om erfgoed te beschermen : de serres van Laken. Het park is trouwens gedeeltelijk heropend voor het grote publiek. De heer Azzouzi heeft het overigens ook nog over veiligheidsproblemen. De amendementen vormen een inbreuk op het eigendomsrecht. Dat probleem is een federale bevoegdheid. Het probleem waarvan sprake in de amendementen, kan het voorwerp uitmaken van een aparte resolutie.

De heer Erland Pison denkt dat de opmerking dat de amendementen niet relevant zijn voor het voorstel van resolutie, niet juist is. Mocht zulks immers het geval zijn, dan zou ook de laatste alinea van het verzoekend gedeelte irrelevant zijn. De bij de Grondwet ingevoerde en bij wet geregelde civiele lijst bevat alle middelen die de natie ter beschikking stelt van de Koning. De Koning is dus niet de eigenaar van het koninklijk paleis. De heer Pison denkt, net als mevrouw Ampe, dat deze goederen zoveel mogelijk ter beschikking moeten worden gesteld van de bevolking. Voorts ligt de heer Pison niet wakker van de privacy van de koninklijke familie als het gaat om goederen die door de natie ter beschikking worden gesteld.

De heer Alain Destexhe kan zich vinden in de aangevoerde argumenten, te weten de veiligheid, de inbreuk op het eigendomsrecht, alsook het feit dat die geen verband houden met de hoofdstrekking van de resolutie.

Mevr. Els Ampe heeft de indruk dat een aantal commissieleden bang zijn van hun eigen schaduw. In het amendement wordt enkel een vraag geformuleerd. Het betreft geenszins een onteigening. Vroeger was het koninklijk domein half zo groot. Er lagen twee dorpen in dat domein. Koning Leopold II heeft die mensen onteigend. Achteraf kwam er een muur die het domein heeft verdubbeld. De vraag wordt gesteld om de bestaande poorten af en toe open te zetten. Wat is hieraan zo problematisch ?

Wat de veiligheid betreft, doet mevrouw Ampe opmerken dat dit geen probleem scheen te zijn vóór 1911. Toen was er een andere muur die door de helft van het park liep. Waarom zou het vandaag onmogelijk zijn om iets te doen wat 100 jaren geleden wel mogelijk was ?

Voorts is mevrouw Ampe van mening dat haar amendementen volledig passen in het kader van de voorgestelde resolutie. Immers, de Unesco zal hoe dan ook de vraag stellen naar de toegankelijkheid van de Serres. De toeganke-

M. Mohamed Azzouzi a bien compris que Mme Els Ampe est favorable à la proposition de résolution. En effet, certains commissaires flamands ont exprimé le souhait d'être cosignataires du texte. M. Azzouzi lance la balle dans le camp des néerlandophones : s'ils le souhaitent, ils peuvent encore cosigner le texte. M. Destexhe y verrait-il un inconvénient ?

M. Azzouzi rejoint du reste le propos de ses prédécesseurs. La proposition de résolution ne porte pas sur l'accessibilité du domaine royal. Il s'agit de protéger un patrimoine : les serres de Laeken. Le parc est d'ailleurs en partie déjà ouvert au grand public. Par ailleurs, M. Azzouzi évoque des problèmes de sécurité. Les amendements portent atteinte au droit de propriété. Ce problème est du ressort de l'Etat fédéral. Le problème abordé par les amendements peut faire l'objet d'une résolution séparée.

M. Erland Pison estime que la remarque selon laquelle les amendements ne sont pas pertinents dans le cadre de la proposition de résolution n'est pas correcte. Si c'était le cas, le dernier alinéa du dispositif serait lui aussi non pertinent. La liste civile instituée par la Constitution et réglée par la loi comprend tous les moyens que la nation met à la disposition du Roi. Le Roi n'est donc pas le propriétaire du palais royal. M. Pison estime tout comme Mme Ampe que ces biens doivent dans la mesure du possible être mis à la disposition de la population. En outre, l'intimité de la famille royale n'empêche pas M. Pison de dormir lorsqu'il est question de biens mis à disposition par la nation.

M. Alain Destexhe souscrit aux arguments évoqués, à savoir la sécurité, l'atteinte à la propriété ainsi que le caractère sans objet par rapport au propos central de la résolution.

Mme Els Ampe a l'impression qu'une série de commissaires ont peur de leur ombre. L'amendement se contente de formuler une demande. Il ne s'agit en aucun cas d'une expropriation. Autrefois, le domaine royal était moitié moins grand. Deux villages en faisaient partie. Le Roi Léopold II a fait exproprier ces personnes. Ensuite, on a construit un mur qui a doublé la superficie du domaine. Il est demandé d'ouvrir de temps à autres les portes existantes. En quoi est-ce si problématique ?

En ce qui concerne la sécurité, Mme Ampe note qu'avant 1911, cela n'a pas semblé poser de problème. Il y avait alors un autre mur qui courait sur la moitié du parc. Pourquoi serait-il aujourd'hui impossible de faire ce qui était possible il y a 100 ans ?

Par ailleurs, Mme Ampe estime que ses amendements s'inscrivent parfaitement dans le cadre de la résolution. En effet, l'UNESCO posera de toute façon la question de l'accessibilité des Serres. L'accessibilité du patrimoine est en

lijkheid van het erfgoed is immers één van de aspecten en voorwaarden voor de opname ervan in de lijst van het werelderfgoed. Men kan stellen dat de amendementen vooruitlopen op de vragen van de Unesco.

Mevrouw Ampe stelt vervolgens rechtstreeks aan de commissieleden de vraag of zij zich kunnen scharen achter de inhoud van haar amendementen. Spreekster is bereid de inhoud ervan op te nemen in een nieuwe nog in te dienen resolutie.

De heer Alain Destexhe herinnert aan de tekst van het voorstel van resolutie waarin de Brusselse Hoofdstedelijke Regering gevraagd wordt de mogelijkheid te onderzoeken om de lijst van het werelderfgoed te halen. De spreker verwijst dan ook naar de regering, die de taak zal krijgen om die mogelijkheid te onderzoeken. De spreker wenst vandaag geen beslissing te nemen over het door mevrouw Ampe opgeworpen probleem.

De heer Jan Béghin betreurt namens mevrouw Marie-Paule Quix dat er namens de meerderheid onderhandelingen wordt gevoerd zonder dat de hele meerderheid hierbij wordt betrokken. Dit zal trouwens op de agenda staan van de meerderheidsvergadering.

Voorts vindt SP.A-Spirit dat de amendementen van mevrouw Ampe positief zijn. De fractie zal ze dan ook goedkeuren. De heer Béghin vindt dat dergelijke monumenten niet moeten worden voorbehouden voor een elite. Men kan zich trouwens afvragen of dit nog privédomein is. De Koninklijke Schenking is toch een schenking van de Koning aan het land! Waarom zou de Koninklijke Schenking deze eigendommen niet kunnen ter beschikking stellen? Of openstellen onder bepaalde voorwaarden van bijvoorbeeld de veiligheid? De schenking blijkt enkel tegevoel te komen aan de Koning of de adellijke elite.

Anderzijds verbaast de heer Béghin zich over de reacties van een aantal commissieleden.

De heer Mohamed Azzouzi herinnert eraan dat het voorstel van resolutie van de heer Destexhe openbaar ingetrokken werd tijdens de vergadering van de commissie voor de ruimtelijke ordening. De PS-fractie heeft haar oor te luisteren gelegd bij de andere commissieleden en heeft hen gevraagd of ze mee de tekst wilden ondertekenen. Mevrouw Marie-Paule Quix heeft drie maanden de tijd gehad om de tekst te ondertekenen. Zij had haar wens kunnen bekendmaken tijdens een meerderheidsvergadering. Vandaag is het een beetje laat om bezwaren te hebben. De heer Azzouzi vraagt een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheden om de tekst in extremis nog mee te laten ondertekenen door mevrouw Marie-Paule Quix.

De voorzitter legt uit dat zulks niet meer mogelijk is, tenzij de stemming uitgesteld wordt.

Het is de heer Yaron Pesztat in de ingediende tekst niet ontgaan dat de Vlaamse Gemeenschap bevoegd zou zijn

effet l'un des aspects et conditions pour figurer sur la liste du patrimoine mondial. On peut considérer que les amendements vont au-devant des demandes de l'UNESCO.

Mme Ampe demande ensuite directement aux députés s'ils sont prêts à se rallier à ses amendements. L'oratrice est prête à en insérer le contenu dans une nouvelle résolution encore à déposer.

M. Alain Destexhe rappelle le texte de la résolution qui demande au gouvernement de Bruxelles-Capitale d'examiner la possibilité d'inscrire sur la liste du patrimoine mondial. L'orateur renvoie en conséquence au gouvernement à qui il incombera d'examiner cette possibilité. L'orateur ne souhaite pas trancher le problème posé aujourd'hui par Mme Ampe.

M. Jan Béghin déplore au nom de Mme Marie-Paule Quix que des négociations soient menées au nom de la majorité sans que l'ensemble de la majorité y soit associé. Cela figurera d'ailleurs à l'ordre du jour de la réunion de majorité.

Par ailleurs, le sp.a-spirit juge positifs les amendements de Mme Ampe. Le groupe politique les approuvera en conséquence. M. Béghin estime que de tels monuments ne doivent pas être réservés à une élite. On peut d'ailleurs se demander s'il s'agit toujours d'un domaine privé. La Donation Royale est quand même une donation du Roi au pays! Pourquoi la Donation Royale ne pourrait-elle pas mettre ces propriétés à disposition? Ou les ouvrir sous certaines conditions de sécurité par exemple? Il apparaît que la donation ne tient compte que du Roi ou de l'élite noble.

M. Béghin s'étonne par ailleurs des réactions d'une série de commissaires.

M. Mohamed Azzouzi rappelle que la proposition de résolution de M. Destexhe avait été retirée publiquement lors de la réunion de la commission de l'Aménagement du Territoire. Le groupe PS s'est enquis de la volonté des autres commissaires de cosigner à leur tour le texte. Mme Marie-Paule Quix a eu l'occasion de cosigner le texte depuis trois mois. Elle aurait pu exprimer son souhait en réunion de majorité. Il est aujourd'hui un peu tard pour exprimer ce grief. Par ailleurs, M. Azzouzi demande d'examiner les possibilités de faire cosigner in extremis ce texte par Mme Marie-Paule Quix.

Le Président explique que ce n'est plus possible. A moins de reporter le vote.

M. Yaron Pesztat relève dans le texte déposé que la Communauté flamande serait compétente pour constituer

om het dossier samen te stellen. Is het wel degelijk de Vlaamse Gemeenschap en niet de Franse Gemeenschap ?

De heer Alain Destexhe bevestigt dat de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is voor Tervuren.

III. Bespreking van de consideransen en de streepjes van het verzoekend gedeelte en stemmingen

De amendementen nrs. 1 en 2 worden met 10 stemmen tegen 3 verworpen.

De consideransen, de streepjes van het verzoekend gedeelte alsook het voorstel van resolutie in zijn geheel worden aangenomen met 12 stemmen bij 1 onthouding.

IV. Stemming over het geheel

Het voorstel van resolutie wordt in zijn geheel aangenomen met 12 stemmen bij 1 onthouding.

– Vertrouwen wordt geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van het verslag.

De Rapporteur,

Mohamed LAHLALI

De Voorzitter,

Jan BÉGHIN

le dossier. Est-ce bien la Communauté flamande et non la Communauté française ?

M. Alain Destexhe confirme que la Communauté flamande est compétente pour Tervuren.

III. Discussion des considérations et des tirets du dispositif et votes

Amendementen nrs. 1 en 2 worden met 10 stemmen tegen 3 verworpen.

De consideransen, streepjes van het verzoekend gedeelte alsook het voorstel van resolutie in zijn geheel worden aangenomen met 12 stemmen bij 1 onthouding.

IV. Vote sur l'ensemble

La proposition de résolution dans son ensemble est adoptée par 12 voix et 1 abstention.

– Confiance est faite au rapporteur pour la rédaction du rapport.

Le Rapporteur,

Mohamed LAHLALI

Le Président,

Jan BÉGHIN

Bijlage

Amendementen

Nr. 1 (van mevrouw Els AMPE)

De laatste considerans aan te vullen als volgt :

« Herinnerend aan het belang van de vrijwaring van het private gebruik van de goederen van de Kroon en de privacy van de Koninklijke Familie, in zoverre dat het de Brusselse bevolking niet op een fundamentele manier afsnijdt van essentiële en schaarse publieke ruimte en bijgevolg de Brusselse bevolking niet verhindert te kunnen meegenieten van de stedenbouw, de groene ruimten en parken die met dit specifieke doel gecreëerd werden. »

VERANTWOORDING

De Unesco wil cultureel en natuurlijk erfgoed door hun bescherming laten voortbestaan en delen met alle mensen. Het voorstel van resolutie wil de realisaties van het koningschap Leopold II voorgoed laten vastleggen en in de kijker plaatsen, zodat iedereen hiervan kan meegenieten. De visie van Leopold II op stedenbouw, ruimtelijke ordening en landschapsarchitectuur had ook een sociale functie. Immers, iedereen moest kunnen genieten van een mooie stad waar architectuur en groene ruimten ten dienste stonden van de gehele bevolking.

Echter, een deel van die verwezenlijkingen behoort tot de voorbehouden goederen van de koninklijke familie. Het gebruik ervan is voorbehouden voor de Koning en zijn familie. Het privégebruik van de goederen van de Kroon moet gevrijwaard worden, in zoverre dat de Brusselse bevolking niet op een fundamentele manier afsnijdt van essentiële en schaarse publieke ruimte en bijgevolg dit de Brusselse bevolking niet verhindert te kunnen meegenieten van de stedenbouw, de groene ruimte en parken die met dit doel gecreëerd werden.

Het park van het paleis in Laken is een gebied bijna zo groot als de volledige vijfhoek, waar tienduizenden mensen wonen en die dagelijks tienduizenden pendelaars verwerkt. Het park daarentegen is een groengebied met bos, groene weiden en glooiingen dat slechts occasioneel door de koninklijke familie gebruikt wordt en die midden in de hoofdstad door een muur volledig afgescheiden wordt van het onmiddellijk ernaast liggende zeer dichtbevolkte Laken en Neder-Over-Heembeek. De Brusselaars hebben in dit enorm verstedelijkte gebied door het gebrek aan groen weinig of geen kansen om rust te nemen, weg van de drukte van de stad, en zouden bijgevolg de welgekomen rust van het park enorm waarderen.

Geenszins afbreuk willende doen aan de goederen en privacy van de Koning, maar rekening houdende met de meerdere mogelijkheden van de Koninklijke Familie in de eigendommen die ze bezitten, ook buiten Brussel, en het grote gebrek aan mogelijkheden van de tienduizenden Brusselaars, zou in de geest van de globale stedenbouwkundige visie van Leopold II het Koninklijke Domein of een deel ervan opengesteld moeten worden als publieke ruimte, zodat ook Brusselaars er weg kunnen van de drukte om te wandelen, fietsen, enz..

Nr. 2 (van mevrouw Els AMPE)

Een nieuw streepje toe te voegen in het verzoekend gedeelte luidend als volgt :

Annexe

Amendements

N° 1 (de Mme Els AMPE)

Compléter le dernier considérant comme suit :

« Rappelant l'importance de préserver la jouissance privée des biens de la Couronne et l'intimité de la Famille royale, dans la mesure où cela ne coupe pas de manière fondamentale la population bruxelloise d'un espace public essentiel et rare et, en conséquence, que cela n'empêche pas la population bruxelloise de jouir aussi de l'urbanisme, des espaces verts et des parcs créés dans ce but précis. »

JUSTIFICATION

L'UNESCO veut, en le protégeant, assurer la pérennité et le partage du patrimoine culturel et naturel. La présente proposition de résolution veut fixer une fois pour toutes les réalisations du règne de Léopold II et les mettre en avant afin que chacun puisse en profiter. La vision de Léopold II en matière d'urbanisme, d'aménagement du territoire et d'architecture paysagère avait aussi une fonction sociale. En effet, chacun devait pouvoir bénéficier d'une belle ville où l'architecture et les espaces verts étaient au service de l'ensemble de la population.

Toutefois, une partie de ces réalisations font partie des biens réservés de la famille royale. Leur usage est réservé au Roi et à sa famille. La jouissance privée des biens de la Couronne doit être garanti, dans la mesure où cela ne coupe pas de manière fondamentale la population bruxelloise d'un espace public essentiel et rare et, en conséquence, que cela n'empêche pas la population bruxelloise de jouir aussi de l'urbanisme, des espaces verts et des parcs créés dans ce but.

Le parc du palais de Laeken est presque aussi grand que l'ensemble du pentagone qui abrite des dizaines de milliers de personnes et qui absorbe chaque jour des dizaines de milliers de navetteurs. Le parc en revanche constitue une zone verte avec un bois, de vertes prairies et des talus dont la famille royale ne profite qu'occasionnellement et qui, bien qu'au coeur de la capitale, est complètement séparée par un mur des zones immédiatement voisines très peuplées de Laeken et de Neder-Over-Heembeek. Dans cette zone fortement urbanisée, le manque d'espaces verts ne donne que peu ou pas de possibilités aux Bruxellois de se reposer de l'agitation de la ville; ils apprécieraient donc énormément le repos bienvenu offert par le parc.

Il ne s'agit en aucun cas de priver le Roi de ses biens ou de son intimité mais, compte tenu des nombreuses possibilités dont dispose la famille royale grâce aux propriétés qu'elle possède aussi en dehors de Bruxelles et compte-tenu du manque criant de possibilités pour des dizaines de milliers de Bruxellois, le domaine royal devrait, dans l'esprit de la vision urbanistique globale de Léopold II, être ouvert comme espace public en partie ou dans son ensemble, afin que les Bruxellois puissent aussi fuir l'agitation pour s'y promener, rouler à vélo, etc..

N° 2 (de Mme Els AMPE)

Ajouter un nouveau tiret au dispositif libellé comme suit :

« in overleg met de Koninklijke Schenking het geheel of een deel van het enorme Koninklijke Domein toegankelijk te maken voor het publiek, de muur deels af te breken. »

VERANTWOORDING

Zie verantwoording amendement nr. 1.

« de rendre accessible au public, en concertation avec la Donation Royale, l'ensemble ou une partie de l'immense domaine royal, d'abattre partiellement le mur qui le borde. »

JUSTIFICATION

Voir la justification de l'amendement n° 1.

